

Toldere og syndere

Preken 3 s e trin Sigmund Hjorthaug

Tekst: Luk 15, 1-10

Alle toldere og syndere holdt sig nær til Jesus for at høre ham, og farisæerne og de skriftkloge gav ondt af sig og sagde: "Den mand tager imod syndere og spiser sammen med dem." Men han fortalte dem denne lignelse: "Hvis en af jer har hundrede får og mister et af dem, lader han så ikke de nioghalvfems blive i ødemarken og går ud efter det, han har mistet, indtil han finder det? Og når han har fundet det, lægger han det glad på sine skuldre, og når han kommer hjem, kalder han sine venner og naboer sammen og siger til dem: Glæd jer med mig, for jeg har fundet det får, jeg havde mistet. Jeg siger jer: Sådan bliver der større glæde i himlen over én synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse.

Eller hvis en kvinde har ti drakmer og taber én af dem, tænder hun så ikke et lys og fejer i huset og leder ivrigt, lige til hun finder den? Og når hun har fundet den, kalder hun sine veninder og nabokoner sammen og siger: Glæd jer med mig, for jeg har fundet den drakme, jeg havde tabt. Sådan, siger jeg jer, bliver der glæde hos Guds engle over én synder, som omvender sig."

I dagens tekst hører vi at fariseerne og de skriftkloge gav ondt af sig og sagde om Jesus »Den mand tager imod syndere og spiser sammen med dem.»

Dette som de sa i forakt for Jesus, er blitt et trøste fullt ord til alle tider for syndere, og derfor også for deg og meg

For du og jeg blir aldri annet enn syndere, selv om vi lever aldri så lenge her på jord. Synden sitter fast hos oss, den vil alltid følge oss, fordi vil alltid har den gamle natur, det syndige kjød, så lenge vi lever. Selv om vi også har en ny natur i oss, et nytt menneske som er født ved den hellige dåp, så vil vi alltid ha synden i oss. Vi synder daglig, mange ganger og på mange måter, i tanker, ord og gjerninger. Det syndeforderv som er i oss, vil alltid være der så lenge vi er her på jord. Når vi hører Guds hellige lov: Du skal elske Gud over alle ting og din neste som deg selv, må vi innrømme, at det gjør vi ikke. Da er det godt å høre at Jesus vil ha med syndere å gjøre. *Han tager imod syndere og spiser sammen med dem.*

Jesus sa. *Det er ikke de friske som trenger lege, men de syke. Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere.*

Paulus sier: *Jesus Kristus kom til verden for å frelse syndere, og blant dem er jeg den største*

Fariseerne og de skriftkloge foraktet Jesus fordi han ville ha med syndere å gjøre. Vi husker fortellingen om Sakkeus, tolleren, som klatret opp i et morbærtre, for han ville så gjerne se Jesus. Men Sakkeus fikk oppleve mer enn å få et glimt av Jesus fra morbærtreet. Jesus stanser og sier til ham, «Sakkeus, stig ned. Idag vil jeg være gjest i ditt hus». Sakkeus skyndte seg ned av treet og tog glad imod ham i sitt hus. Men så står der: *Men alle, som så det, gav ondt af sig og sagde: "Han er gået ind som gæst hos en syndig mand"*

Og vi kan tenke på synderinnen i fariseeren, Simons, hus (Luk 7)

En af farisæerne indbød Jesus til at spise hos sig, og han gik ind i farisæerens hus og tog plads ved bordet. Nu var der en kvinde, som levede i synd i den by. (Hun var nok en prostitueret) Da hun fik at vide, at han sad til bords i farisæerens hus, gik hun derhen med en alabastkrukke fuld af olie, stillede sig grædende bag ham ved hans fødder og begynte at væde hans fødder med sine tårer og tørrede dem med sit hår, og hun kyssede hans fødder og salvede dem med olien. Da farisæeren, som havde indbudt ham, så det, tænkte han ved sig

selv: »Hvis den mand var profet, ville han vite, hvad det er for en slags kvinde, der rører ved ham, at det er én, der lever i synd.

Fariserne mente at Jesus ikke skulle ha noe med syndere å gjøre. Han skulle heller være sammen med ordentlig folk, sånne som dem, som levde ulastelig etter loven. De fattet ikke hvorfor Jesus egentlig kom! Han var kommet for å frelse syndere. Han var ikke kommet for å kalle rettferdige men syndere. Det var ikke de raske som hadde bruk for lege, det hadde de som hadde ondt

Hvorfor var det så viktig for syndere å komme så tett på Jesus, som Sakkeus og som synderinnen i Simons hus? Fordi han hadde tilgivelse å gi for synder. Han møtte dem ikke med en hevet pekefinger og sa: Du må forbedre deg hvis du skal ha noe med meg å gjøre! Nei han kom med syndenes forlatelse. Han tilga dem alle deres synder pga den lidelse og død han snart skulle gjennomgå. Han bar deres synder, hele sitt liv, og til slutt helt opp på korset, hvor han tok straffen for alle deres synder.

Derfor holdt disse syndere seg nær til Jesus. *Alle toldere og syndere holdt seg nær til ham for å høre ham.* Og han holdt seg nær til dem. Og hva fikk de høre? «Sønn! Datter! Dine synder er deg forlatt!»

Etter at fariseerne hadde sagt foraktelig, at Jesus spiste med tollere og syndere forteller Jesus disse to liknelsene, om det tapte får og den tapte mønt.

Han sa »Hvis en af jer har hundrede får og mister ét af dem, lader han så ikke de nioghalvfems blive i ødemarken og går ud efter det, han har mistet, indtil han finder det? Og når han har fundet det, lægger han det glad på sine skuldre, og når han kommer hjem, kalder han sine venner og naboer sammen og siger til dem: Glæd jer med mig, for jeg har fundet det får, jeg havde mistet. Jeg siger jer: Sådan bliver der større glæde i himlen over én synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse.

Og han forteller også liknelsen om kvinnen som *hadde ti drakmer* & (En drakme hadde samme verdi som en denar. En dagløn. Nok til at brødføde en familien én dag. Hun hadde altså nok til 10 dage. Og nu mistede hun den ene drakme.

Vi forstår det var meget viktig for henne finne den Og *hun ga sig ikke før hun hadde funnet den drakme hun hadde mistet.*

Og når hun hadde fundet den, kaldte hun sine veninder og nabokoner sammen og sa: Glæd jer med mig, for jeg har fundet den drakme, jeg hadde tabt.

Sådan, siger Jesus, bliver der glæde hos Guds engle over én synder, som omvender sig.

Martin Luther sier: «I disse liknelsene er vår Herre Jesu hjertelag så ømt avbildet at det ikke er mulig å beskrive det mer kjærlig. Vi ser hans store bekymring, omsorg, møye og arbeid for å bringe de arme syndere tilbake. Han sier videre: «Jesus fører oss inn i vårt eget hjerte forat vi skal tenke over hvordan vi er til mote når vi mister noe vi har kjær. Sånn er også mitt hjerte, sier Kristus. Det bløder av omsorg, kjærlighet og uro for dere. Derfor gir jeg ikke opp før jeg har funnet det som jeg leter etter, og som er mitt, men som djevelen har tatt fra meg. Det er min eiendom.»

Ja, vi er Guds eiendom. Han har skapt oss. Vi er hans eiendom. Vi er selve kronen på hans skaperverk og han unngår ingen møye og strev for å lete oss opp for å berge oss tilbake til

seg. Jesus er som den gode hyrde som leter etter det bortkomne får, og når han finner det, blir det glede både hos ham og hos hans nærmeste venner.

Jesus er på leting etter hvert en eneste menneske på denne jord. Det er ikke et eneste menneske som er likegyldig for ham. Han har skapt alle mennesker forat de skal tilhøre ham og ha fellesskap med ham, og han leter etter hvert eneste menneske som har forvillet seg bort fra ham.

Noen har forvillet seg bort i denne verdens lyst, noen forviller seg bort i forskjellige religioner, islam, buddisme, hinduisme, ja også jødernes lovreligion er en forvillelse. Eller man forviller seg hen i sin eget fornuft og sine egne tanker om hvem Gud er. Vi tror kanskje vi er på leting etter Gud ved å prøve å tenke oss til hvem han er. Det er forgjeves. Ved å søke inn i oss selv kommer vi bare lengre og lengre bort fra ham.

«Vi for alle vill som får», sier Esjas. «Vi vendte oss hver til sin vei». Et får har ingen retningssans. Har det først kommet bort fra flokken, så klarer det ikke å finne tilbake, og det er et dyr som er aldeles vergeløst og hjelpeløst, hvis der skulle komme ville dyr. Det klarer heller ikke å finne mat og vann selv. Jesus er på leting etter alle som for vill som får, for å føre dem tilbake til seg. Og han sparer ingen møye. Han er utrettelig i sin søken etter hvert menneske.

Det er intet menneske som søker Ham. Vi for alle vill som får, hver til sin vei. Det er ingen som søker Ham. Vi er ikke på leting etter ham. Han er på leting etter oss.

Sådan har det vært fra tidenes morgen. Adam og Eva søkte ikke etter Gud da de hadde falt i synd. Det var Gud som søkte dem.

Et menneske er like lite interessert i å finne Gud, som en skoledreng, som har pjekket, er interessert i å finne sin lærer, har en sagt.

Men han søker oss, og sparer ingen møye for å finne oss, som alltid farer vill i våre hjerter, og når han finner oss, det gjør han gjennom Bibelens ord, så legger han oss på sine skuldre og bærer oss hjem.

Han hadde full rett til å straffe oss, som stadig farer vill, men han gjør det ikke. Han tar imot oss vennlig og kjærlig og løfter oss opp på sine skuldre. En hyrdesom endelig finner det villfarende får, kunne kanskje tenkes å bli irritert på det, fordi det ikke holdt seg sammen med de andre, og forlot flokken. Kanskje ville han drive det foran seg med en stokk. «Du får værsgod å gå selv. Nå har jeg hatt så meget strev for å finne deg!» Men nei, denne hyrde er full av glede over å ha funnet sitt får og han legger det på sine skuldre og bærer det, kanskje en lang vei tilbake til de andre. Sådan er Jesus. Hans kjærlighet, omsorg og tålmodighet lyser gjennom hele Skriften. Det var derfor toldere og syndere holdt seg nær til ham, de visste de ville falle igjen og han visste det, men han straffer ikke deres synd, for straffen har han tatt på seg selv og han tilgir dem på nytt og på nytt. Sådan tilgir han også deg og meg på nytt og på nytt – og blir aldri trett av det.

Jesus sier til slutt i liknelsen om det tabte får: *Når han har fundet det, legger han det glad på sine skuldre, og når han kommer hjem, kalder han sine venner og naboer sammen og sier til dem: Glæd jer med mig, for jeg har fundet det får, jeg havde mistet. Jeg siger jer: Sådan bliver der større glæde i himlen over én synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse.*

Når Jesus sier det er ”større glede” over en synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse, så mener han selvsagt ikke at det er litt glede over de nioghalvfems, men mere glede over den ene som ble funnet.

«Større enn» i denne forbindelse er en talemåte, som betyr at der er stor glede over den som omvender seg, mens der er ingen glede, men tvert imot sorg over dem som ikke har brug for omvendelse. Jesus sikter til de egenrettfærdige fariseere og skriftkloge, som ikke hadde brug for omvendelse. Jesus er full av sorg over dem, han prøver på nytt og på nytt å forklare dem at de ikke har forstått hva kristendom er! Det er ikke å være under loven og streve under loven, og tro at man er Guds barn når man gjør så godt man kan. Nei, sann kristendom det er å leve av syndenes forlatelse, det er å være i den gruppe mennesker som kalles toldere og syndere og som har bruk for Jesus og hans frelse.

Et sterkt uttrykk for Jesu sorg over alle dem som ikke ville ta i mot ham og hans frelse har vi slutten Lukas evangeliets (kap 19) Det står om Jesus, at da han kommer til Jerusalem, så gråter han over den og sier *Vidste blot også du på denne dag, hvad der tjener til din fred. Men nu er det skjult for dine øjne.*

Når vi møter ordet «fred» i Bibelen skal vi tenke på at det betyr fred med Gud, dvs den forsoningsfred mellom Gud og mennesker som Jesus skaffet til veje med sin død på korset for syndene.

Så når presten i sin hilsen til menigheten sier: «Fred være med jer», så betyr det noe annet og mer enn at du skal ha det fredelig og godt. Nei, det menes fred med Gud, den forsoningsfred som Kristus har skaffet til veje på korset Denne fred er det vi tilønsker i vår hilsen, når vi sier Fred være med jer! Og uten at vi har denne fred, fred med Gud, denne forsoningsfred, så er vi hjelpeløst fortapt.

Jesus gråt over Jerusalem

Når der står at Jesus gråt, så betyr grunntekstens ord at han gråt høyt. Kanskje hulkegråt. Samme ord for gråt er brukt om Peters gråt da han hadde fornektet at han kjente Jesus. Her er det oversatt at han «gråt bittert» Du vet selv hvordan din forvivelser kan være når din gråt går over til hulkegråt.

En sånn gråt hadde Jesus, med tanke på alle dem som ikke ville ha noe med hans frelse å gjøre, som ikke hadde bruk for syndernes forlatelse. Jo, han hadde virkelig omsorg og kjærlighet til de egenrettfærdige fariseere og skriftkloge. Men *hva som tjente til deres fred var skult for deres øyne.* De mente de var rettfærdige i selv og hadde ikke bruk Jesus og syndenes forlatelse i Ham. De ville ikke la seg frelse, de klarte seg selv.

Han døde også for dem. Men han kunne ikke redde dem, fordi i de ikke innså at de hadde bruk for Ham.

Mens toldere og syndere holdt seg nær til Jesus for å høre Ham, så stødte disse fariseere og skriftkloge Ham fra seg. De mente de var gode nok i seg selv, dermed må de også svare for seg selv på dommens dag, mens synderne er dekket av Kristi rettferdighet, de har fått alle deres synder forlatt og står rene og rettfærdige, himmelen verdige i Ham som gav sitt liv for dem.

Ja, det er glede i himmelen over én synder som omvender seg, dvs som Jesus omvender, for det er han som gjør det, og de blir ikledd Kristi rettferdighet. Og vi tenker på liknelsen om den fortapte sønn (som kommer like etter de to liknelsen i vår tekst) Han ble ikledd den beste kledning, frelsens kledning, og så ble det fest og glede, for – som faren i liknelsen sier: *La oss feste og glede oss, for denne min sønn var død og er blitt levende, han var tapt men nå er han funnet.* Priset være Herrens navn!

Amen